

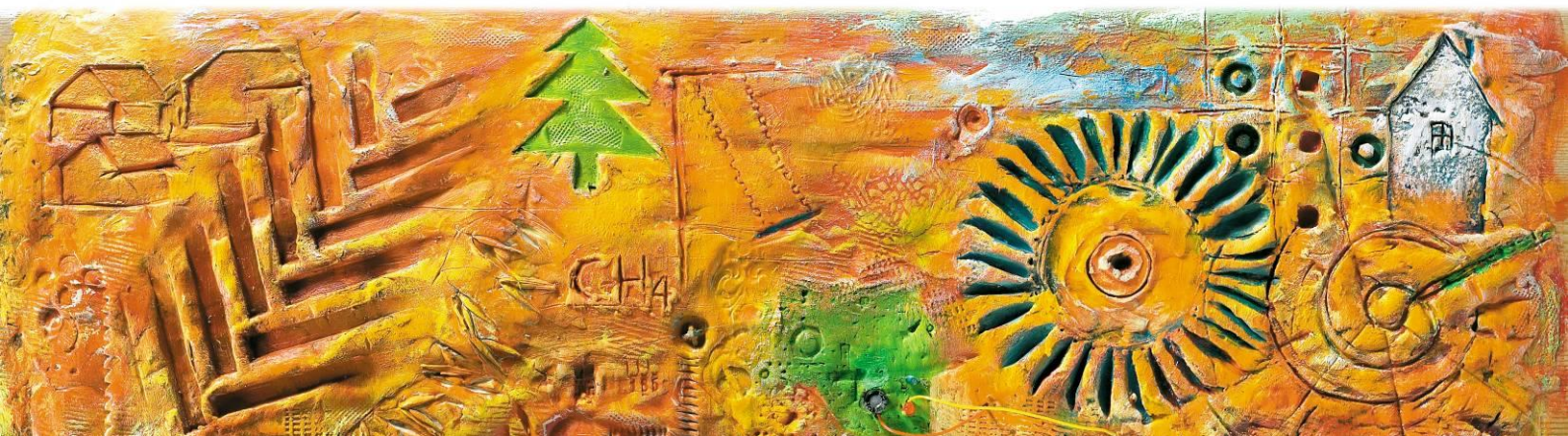
GRAN KOMMUNE

Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2017-2020

Vedtatt av Gran kommunestyre 31.03.2017*

*Korrigert 20.09.2017

Gran kommune

Adresse Rådhusvegen 39, 2770 Jaren

Telefon 61 33 84 00

Telefaks 61 33 85 74

E-post postmottak@gran.kommune.no

Internett www.gran.kommune.no

Innhold

1.0 Innledning	4
1.1 Lovgivning	4
1.2 Alkoholpolitikk	4
2.0 Rusmiddelsituasjonen	6
2.1 Alkohol.....	6
2.2 Narkotika	7
3.0 Rusmiddelpolitiske mål	8
3.1 Nasjonale mål.....	8
3.2 Gran kommunes mål.....	9
4.0 Tiltak.....	9
Vedlegg.....	11
1 Retningslinjer for behandling av salgs- og skjenkebevilling for alkoholholdig drikk i Gran kommune.....	11
2 Forebyggende tiltak i Gran kommune	19

1.0 Innledning

Etter Alkoholloven § 1-7d er kommunen pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Fra statlig hold er det anbefalt at kommunen utarbeider en helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan. Det skal gjøre det enklere å se de rusmiddelpolitiske utfordringene i sammenheng, og prioritere forebyggende arbeid ut fra situasjonen lokalt og kommunens egne behov. Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2016-2020 er en rullering av Rus og kriminalitetsforebyggende plan 2012-2016. Navnet på planen er endret i tråd med sentrale anbefalinger.

I Meld. St. 30 (2011–2012) *Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk alkohol – narkotika – doping*, står det blant annet: «Rusmiddelpolitikken må forankres i kommunens folkehelsearbeid, og kommunens rusmiddelpolitiske handlingsplan bør vektlegge folkehelseperspektivet blant annet i skjenkepolitikken.»

1.1 Lovgivning

Planen baserer seg i hovedsak på følgende lover:

- LOV 1989-06-02 nr. 27: Lov om omsetning av alkoholholdig drikk, med endringer 2015/2016 (Alkoholloven)
- LOV 2011-06-24 24: Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven)

I tillegg gir Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (Alkoholforskriften) nærmere bestemmelser for alkoholpolitikken..

1.2 Alkoholpolitikk

Kommunen har gjennom Alkoholloven og Alkoholforskriften innflytelse på alkoholpolitikken. Kommunen tildeler salgs- og skjenkebevillinger. Bakgrunnen for å knytte tildelingspunkt til ny kommunestyreperiode er bl.a. at ethvert kommunestyre skal kunne fastsette sin egen alkoholpolitikk.

Med alkoholpolitikk menes: *“... innsatser og beslutninger truffet av en offentlig myndighet, som har, eller antas å ha betydning for alkoholkonsumet og/eller omfanget av alkoholrelaterte skader og problemer”*

Sentrale virkemidler i alkoholpolitikken er *Retningslinjer for behandling av salgs- og skjenkebevilling*. Gjennom bevillingsregelverket signaliserer kommunen hvordan man har vektet mellom næringspolitiske og folkehelsepolitiske hensyn. Retningslinjene er Del II av denne rusmiddelpolitiske handlingsplanen. Kommunen kan i retningslinjene bruke virkemidler den rår over i Alkoholloven, som å bestemme antall Vinmonopolutsalg og dets salgstider, antallet salgs- skjenkebevillinger og serverings- og drikkeforbud på visse steder.

Samtidig er en kommune ikke bare myndighetsutøver og forvalter. Kommunens betydning i samfunnsutviklingen hviler også på hvorvidt den i lokalsamfunnet klarer å være en tung og sterk meningsbærer og folkehelseaktør. Fremst kommer dette til syne gjennom kommunestyrets vedtak, men også i hvordan politikere, ledere, fagfolk og andre uttaler seg om og tar standpunkt til sentrale emner, som rusmiddelpolitikken.

Lokalsamfunnets og storsamfunnets drikkekultur, holdninger til eksperimentering med og bruk av rusmidler har betydning for rekrutteringen og hvor sårbare unge «havner på rusmiddelbrukerskalaen» (se nedenfor).

Kollektivet og individet

Norsk alkoholpolitikk er tuftet på universelle, kontrollpolitiske tiltak. Man reduserer skadeomfanget gjennom å redusere totalkonsumet i befolkningen og ber om solidarisk tilslutning til de virkemidlene som forskningsmessig har størst effekt, nemlig avgifter og tilgjengelighetsrestriksjoner (men kun 30 % av befolkningen tror at dette faktisk er de mest effektive tiltakene). Den som har «full kontroll» må altså finne seg i at alkohol ikke kan kjøpes svært rimelig, og ikke hvor som helst eller når som helst.

Informasjons- og holdningsskapende tiltak er ikke en kostnadseffektiv strategi i et folkehelseperspektiv, i motsetning til hva mange tror (hele 70 % av befolkningen tror imidlertid at dette er effektive tiltak).

Holdninger til rusmiddelbruk og ikke minst egen bruk av rusmidler er ikke bare en privatsak. Uttrykket *passiv drikking* betegner de skader og problemer som den som drikker påfører andre enn seg selv: vold, trafikkulykker, fosterskader, trusler og sjikane, ordensforstyrrelser, sosiale og samfunnsmessige omkostninger.

God rusmiddelpolitikk er god folkehelsepolitikk

En viktig del av forebyggingen mot all avhengighet er den som ikke handler kun om alkohol, spill og narkotika, men om trygge og gode oppvekstvilkår, en skole som tar mobbing på alvor og bidrar til mestring og et miljø med gode fritidstilbud.

Sosial ulikhet og utenforskap øker faren for å velge å bruke rusmidler. Sammenhengen mellom sosial bakgrunn og det mest skadelige konsumet er komplisert, og resultater fra ulike studier spriker. «Flatfyll og helgefyll» ser likevel ut til å være sterkere knyttet til lav inntekt og kort utdanning i forhold til grupper som drikker store mengder over tid. Mange studier har funnet at alkoholrelatert sykelighet og alkoholproblemer er vanligere i grupper med lavere sosioøkonomisk status, og sammenhengen ser sterkest ut for dem med de mest alvorlige problemene.

Det er en klar sammenheng mellom alkoholrelatert dødelighet, lav inntekt og kort utdanning, særlig gjelder dette for unge voksne. Både måten man bruker alkohol og ulik sårbarhet for konsekvenser kan gjøre gruppen med lav sosioøkonomisk status mer utsatt. Har man for eksempel et usunt kosthold vil effekten av alkohol bli sterkere. Det kan også være slik at de som tidlig utvikler et uheldig alkoholmønster får lav sosioøkonomisk status.

2.0 Rusmiddelsituasjonen

I denne planen forstår vi rusmidler som lovlige og ulovlige rusmidler som alkohol, narkotika og legemidler. Doping inkluderes ikke som rusmiddel i denne planen, men i en helhetlig tilnærming bør doping også regnes med.

Å begrense tilgjengeligheten til rusmidler er det mest effektive forebyggende virkemidlet.

Meld. St. 30 (2011–2012) Se meg!— alkohol – narkotika – doping.

2.1 Alkohol

Alkoholforskningen oppsummert de siste 20 årene:

- alkohol er blitt relativt sett billigere og tilgjengelighet er økt
- oppslutningen blant voksne om restriktive virkemidler er økt (men er fortsatt ikke veldig høy)
- alkoholkonsumet er økt (antall drikkesituasjoner)
- ungdommens alkoholkonsum er gått ned (siden årtusenskiftet)
- vi har et bredt skadepanorama
- tredjepartsskader er utbredt

I et folkehelseperspektiv er det ikke storkonsumentene som representerer det største problemet for alkohol. Skaderisiko for den enkelte er rett nok størst ved høyt forbruk, men størstedelen av skadeomfanget på befolkningsnivå er knyttet til lavt/moderat konsum. Dette er skader/problemer knyttet til beruselse (f.eks. krangling, slåssing og sykefravær) hos personer som ikke er avhengige av alkohol. Dette kalles ofte forebyggingsparadokset.

Forskning viser at de mest kostnadseffektive strategier ift. alkohol i et folkehelseperspektiv er:

- Avgifter
- Tilgjengelighetsrestriksjoner

Kostnadseffektive er også:

- Tiltak mot promillekjøring
- Tidlig intervensjon overfor personer med risikofylt konsum
- Behandling av alkoholavhengige

Derimot er følgende tiltak mindre effektive:

- Endring av drikkekontekst (skjenkesteder har relativt liten andel av omsetningen)
- Regulering av markedsføring og reklame
- Informasjons- og holdningsskapende tiltak

Barn og unge skal ikke ha tilgang til alkohol

Rusmiddelpolitikk handler i stor grad om folkehelse og mye av arbeidet må sees i et folkehelseperspektiv. Kommunestyret i Gran vedtok i 2013 «Oversikt over helsetilstand og risikofaktorer (Folkehelseoversikten)» der det ble pekt på at kommunens største folkehelseutfordring er *foreldrekompetanse*.

Hva har foreldrekompetanse med folkehelse å gjøre? Det er et godt stykke på vei foreldre og foresatte som legger grunnlaget for barnas utvikling, deres psykiske og fysiske startkapital og helse, og deres adferd og mestring i barne- og ungdomsårene. Gran har særlige utfordringer knyttet til mange foreldres manglende grensesetting overfor barn og unge. UngData

undersøkelsen fra 2016 viser at andelen ungdomsskoleelever som svarer at de får lov til å drikke alkohol av foreldrene er 13 %. Dette er tall som ligger godt over gjennomsnittet for andre Opplandskommuner og landet for øvrig (6%)*. Tilsvarende tall for elever i videregående er 65 % (48 %)*.

Kommunens virksomheter som Barn og Familie, Barnehage og Skole er viktige arenaer for drøfting av alkoholbruk i familier med barn og unge og for foreldrenettverks kollektivt fastsatte tilgjengelighetsrestriksjoner for ungdom og alkohol.

I Ungdata undersøkelsen 2016 er det 18 % (14 %)* elever i ungdomsskolen som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset». Tilsvarende tall for elever i videregående er 58 % (68 %)*.

* Tall i parentes er basert på 283 kommunale og tre fylkeskommunale Ungdata undersøkelser gjennomført i perioden 2012-2014.

Iflg. levekårsundersøkelsen for Oppland 2014 er det i Gran 7,7 % av de spurte som bruker 8 alkoholenheter eller mer per uke (hvorav 2,1 % bruker mer enn 14 alkoholenheter).

Salg- og skjenkesteder i Gran kommune

I 2015 var det 18 skjenkesteder og 13 salgssteder for alkohol i Gran kommune. I tillegg kom det inn 40 søknader om skjenkebevillinger (ambulerende og for enkelte anledning) som til sammen omfattet 63 enkeltkvelder.

Totalt ble det i 2015 solgt ca. 540 000 liter øl/rusbrus i dagligvarehandelen. Samme år ble det skjenket ca. 43 000 liter øl/rusbrus, ca. 11 800 liter vin (klasse 2) og ca. 2600 liter sprit (klasse 3). Gran kommune mottar ikke tall for omsatt alkohol for skjenkebevillinger som er ambulerende og for enkelte anledninger.

Politiet erfarer at utelivsbransjen har bedret seg de senere årene og blitt mer profesjonell. Skjenkesteder med godt vakthold minsker sannsynligheten for skjenking til overstadig beruselse og faren for voldshendelser blir lavere. En fellesnevner for de ordensforstyrrelser og voldshendelser som skjer i forbindelse med utesteder er at personene enten er overstadig beruset eller er påvirket av ulovlige rusmidler.

2.2 Narkotika

Politiet erfarer at de på nasjonal basis ser at flere unge personer velger å ruse seg på narkotika i stede for alkohol på fest. Det er liten grunn til å tro at Gran kommune er et unntak. Personer i alle aldersgrupper blir tatt for bruk av narkotika. Det er i stor grad hasj, amfetamin og piller som blir beslaglagt. Unge som prøver narkotika mer enn en gang er også ungdommer som politiet tar for å gjøre andre lovbrudd som for eksempel trafikkforseelser eller voldsforbrytelser. Politiet ser også en sammenheng mellom at personer som har prøvd narkotika også er tilbøyelige til å prøve doping midler.

De åpne rusmiljøene er forsvunnet og antallet personer som gjør vinningsforbrytelser for å skaffe penger til kjøp av narkotika er lavere. Kjøp og salg foregår ved at personer kommuniserer via telefon, på chattetjenester, eller at narkotika og dopingmidler bestilles over internett. Det meste foregår mer skjult enn tidligere og er vanskeligere å oppdage.

UngData undersøkelsen 2016 viser at blant ungdomsskoleelever i Gran er det 2 % (3 %) som en eller annen gang har «brukt hasj eller marihuana» de siste 12 mnd. Blant elevene i videregående skole er andelen 7 % (11 %).

Det er 6 % av elevene i ungdomsskolen som svarer «ja, flere ganger» eller «ja, én gang» på spørsmålet: *Har du i løpet av det siste året blitt tilbudt hasj eller marihuana?* (10 %) Tilsvarende tall for elevene i videregående er 21 % (27 %)

Tall i parentes er basert på 283 kommunale og tre fylkeskommunale Ungdata undersøkelser gjennomført i perioden 2012-2014.

3.0 Rusmiddelpolitiske mål

3.1 Nasjonale mål

Opptappingsplan for rusfeltet 2016 - 2020 ble vedtatt i Stortinget 28.04.2016.

Det legges opp til en «helhetlig opptappingsplan som tar for seg de tre innsatsområdene *tidlig innsats, behandling og ettervern/oppfølgingstjenester* med følgende overordnede mål:

- Sikre reell brukerinnflytelse gjennom fritt behandlingsvalg, flere brukerstyrte løsninger og sterkere medvirkning ved utforming av tjenestetilbudet
- Sikre at personer som står i fare for å utvikle et rusproblem, skal fanges opp og hjelpes tidlig
- Alle skal møte et tilgjengelig, variert og helhetlig tjenesteapparat
- Alle skal ha en aktiv og meningsfylt tilværelse
- Utvikle og øke bruken av alternative straffereaksjoner og straffegjennomføringsformer

Hovedlinjene i den forebyggende rusmiddelpolitikken er, gjennom behandlingen av *Meld. St. 30 (2011–2012) Se meg!* og *Meld. St. 19 (2014–2015) Folkehelsemeldingen – Mestring og muligheter*, gitt bred tilslutning i Stortinget og er stadfestet i regjeringserklæringen. Det legges til grunn at det befolkningsrettede rusmiddelforebyggende arbeidet forsterkes og videreføres innenfor rammene av disse stortingsmeldingene.

3.2 Gran kommunes mål

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for 2017-2020 i Gran kommune har som overordnede mål:

1. Hindre skadelig bruk og utvikling av avhengighet til alkohol eller narkotika
2. Redusere de negative konsekvenser som rusmiddelbruk har for enkeltpersoner, deres familier og for samfunnet

4.0 Tiltak

Tiltak i rusmiddelpolitisk handlingsplan skal i første rekke legge vekt på barn og unge og deres familier. Foreldre og foresatte er viktige i arbeidet med å legge gode vaner for alle barn og unge når det gjelder omgang med rusmidler. Et universelt tiltak rettet mot foreldre er satsing på miljøskapende foreldrenettverk. For beskrivelse av tiltakene i tabellen under, se vedlegg bakerst.

Målsetting	Tiltak
Allmennforebyggende tiltak	
Hindre skadelig bruk og utvikling av avhengighet til alkohol eller narkotika	<ul style="list-style-type: none"> • Drive systematisk arbeid for å fremme trivsel, mestring og psykisk helse i alle kommunens tjenester til barn og unge. Eksempler på systematisk arbeid er bruk av, Zippys venner i skolen, Fritid for alle og foreldrenettverksarbeid. • Opprettholde SLT modell i kommunen: Fast arbeidsgruppe med SLT - koordinator, politi, konfliktrådet, barnevern, helsestasjon, skole, NAV, videregående skole, kultur, kommunepsykolog, psykisk helsetjeneste • Opprettholde TRG møter (Tverrfaglig Rusforebyggende gruppe), med erfaringsutvekslinger og igangsetting av tiltak ut fra problembilde knyttet til rus
Begrense bruk av rusmidler	<ul style="list-style-type: none"> • Rusmiddelfrie aktivitetstilbud i regi av kommunen, frivillige organisasjoner eller private aktører • Rusfrie arrangement for barn og unge • Styrke tilhørighet, trivsel og foreldreferdigheter gjennom foreldrenettverk på alle skoletrinn i Gran kommune (Legge til rette for foreldrenettverk og oppdatere foreldrenettverksmaterieell på alle klassetrinn) • Støtte opp under politiets lokale arbeid for å begrense skadelig rusbruk, for eksempel ved foredrag om rus • Tiltak for å regulere tilgjengeligheten av alkohol gjennom kommunens retningslinjer for salg- og skjenking av alkohol, herunder: innføre bevillingsgebyr også for ambulerende bevilling og utvidet skjenketid.

<p>Utsette alkoholdebut</p> <p>Mål for perioden: Redusere andelen ungdoms-skoleelever som svarer at de får lov til å drikke alkohol av foreldrene til under 8 %</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Grensesetting for rusbruk er tema i foreldrenettverkene og foreldremøter fra 7.klasse • Foredrag: Informasjon og bevisstgjøring for ungdomsforeldre rundt ungdommens alkoholdebut og egne alkoholvaner • Alkoholdebut som tema på ungdomsskolen i ordinær undervisning og individuelle samtaler ved bruk av helsesirkel
<p>Forebyggende tiltak overfor risikoutsatte grupper</p>	
<p>Redusere de negative konsekvenser som rusmiddelbruk har for enkeltpersoner</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tilbud om hjelp for personer med psykiske vansker og/eller rusmisbruk i psykisk helsetjeneste og/eller NAV og andre instanser • Opprettholde helse- og kulturnettverket og fritid for alle • Øke fokus på brukermedvirkning i tjenestene som jobber med personer og familier med psykiske vansker og/eller rus
<p>Redusere rusatferd som utsetter andre for risiko og skade, såkalte tredjepartsskader</p> <p>Redusere antall barn og unge som får sin oppvekst preget av voksnes risikofylte alkoholbruk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opprettholde gode rutiner for ivaretagelse av barn med foreldre med psykisk lidelse eller rusmisbruk i psykisk helsetjeneste og barneverntjenesten • Enkel tilgang til tiltak for disse barna/familiene gjennom støttesamtaler eller grupper etter søknad til Inntaksteam. • Enkel tilgang til hjelp for barn med atferdsproblemer eller andre psykiske vansker gjennom kommunens Inntaksteam • Jordmortjenesten kartlegger rus hos foreldre i svangerskap • NAV Hadeland følger opp ved mistanke om rusproblematikk hos den gravide. • Kommunen følger sin Handlingsplan for sped- og småbarn i risiko • Helsesøster har foreldres alkoholbruk og hvordan dette påvirker barn som tema på 8 mnd konsultasjonen på helsestasjonen. • Etablere gode samarbeidsrutiner mellom Gran kommune og spesialisthelsetjenesten

VEDLEGG

1 Retningslinjer for behandling av salgs- og skjenkebevilling for alkoholholdig drikk i Gran kommune

1. Retningslinjenes formål

Lov om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholloven) med tilhørende forskrifter gir kommunen myndighet til å tildele salgs- og skjenkebevilling. Bevillingen gis for 4 år om gangen, og opphører senest 30. juni året etter et nytt kommunestyre tiltrer. Bakgrunnen for å knytte tildelingspunkt til ny kommunestyreperiode er bl.a. at ethvert kommunestyre skal kunne fastsette sin egen alkoholpolitikk. Det gis mulighet for forlengelse av salgs- og skjenkebevillinger i nye 4 år uten ny søknad, om kommunen ikke finner det nødvendig med ny søknad.

Retningslinjene skal sikre likebehandling av søknader om skjenkebevilling og salgsbevilling i Gran kommune. De skal ivareta næringspolitiske, så vel som helse og sosialpolitiske hensyn. Retningslinjene skal være et tillegg til kommunens Rusmiddelpolitiske handlingsplan. Retningslinjene er ikke uttømmende for krav til bevillingshaver, saksgang i kommunen, krav til gjennomføring av skjenking, kontroll osv. da disse forhold er nøye beskrevet i lov og forskrift. (Alkoholoven og Alkoholforskriften).

Gran kommune har gjennom de siste kommunestyreperiodene benyttet egne retningslinjer for saksbehandling av salgs- og skjenkebevillinger. Retningslinjene er vedtatt av kommunestyret. Dersom det foreslås vesentlige endringer i retningslinjene vil næringen bli varslet og saken sendt på høring før vedtak fattes.

For å styrke kommunenes kontroll med salgs og skjenkebevillinger er det med virkning fra 1.januar 2016 foretatt endringer i forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv. Etter dette er kommunen ansvarlig for at kontrollørene av salgs- og skjenkesteder har fått nødvendig opplæring i alkohollovgivning, kontrollmetoder og rapportskrivning. Kontrollørene skal ha bestått kunnskapsprøve. Videre skal kontroll av skjenkesteder gjennomføres med minst to kontrollører. For å tydeliggjøre kommunens ansvar for å reagere ved brudd på bevillingsvilkårene etter alkoholoven, er det fastsatt normerte regler for inndragning av salgs – og skjenkebevillinger. Nye regler sikrer likebehandling av bevillingshaverne, jfr. Alkoholoven § 1-8 og Alkoholforskriften Kap. 10. Endringene innebærer justeringer i bevillingsordningen slik at den i større grad enn i dag vil bidra til å redusere problemer knyttet til alkoholbruk.

2. Tildeling av bevillinger og bevillingens varighet

2.1. Bevillinger gis for 4 år om gangen, og opphører senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Det gis mulighet for forlengelse av salgs- og skjenkebevillinger i nye 4 år uten ny søknad.

2.2 Gran kommune kan kreve ny søknad om bevilling fra et salgssted eller skjenkested om det har vært negative rapporter fra skjenkekontroller, anmerkninger fra politiet eller annet som gjør at man mener det er grunn til fornyet søknad.

2.3. Ved tildeling og fornyelse av bevilling skal det legges vekt på om søker kan anses egnet til å ha salgs-/skjenkebevilling. Det skal tas hensyn til tidligere erfaring med søkers utøvelse av bevillingen i form av brudd på vilkår som er satt for salgs-/skjenkebevilling, endringer av driftskonsept, vandelsmessige forhold, og evt. negative erfaringer med tidligere driftsform i forhold til ordensmessige problemer, trafikale forhold og hensynet til lokalmiljøet generelt.

2.4 Den som selger, utleverer eller skjenker alkoholholdig drikk gruppe 3, må ha fylt 20 år, og den som selger, utleverer eller skjenker alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2, må ha fylt 18 år.

2.5 Bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, må ha vist uklanderligandel i forhold til alkohollovgevingen og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte- og avgifts- og regnskapslovgivningen. Styrer og stedfortreder må ha dokumentert kunnskap om alkoholloven.

3. Retningslinjer for skjenkebevilling

3.1 Bevillingstype

Bevillingen kan være for skjenking av:

- Alkoholholdig drikk gruppe 1: drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol (øl)
- Alkoholholdig drikk gruppe 2: drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol (sterkøl og vin)
- Alkoholholdig drikk gruppe 3: drikk som inneholder fra og med 22 til og med 60 volumprosent alkohol (brennevin)

Bevillingshaver skal påse at skjenkingen ikke medfører urimelige forstyrrelser for omkringliggende bebyggelse, især på kvelds- og nattetid, og treffe nødvendige tiltak for å forhindre slike.

3.1.1 Alminnelig bevilling

Dersom det gis bevilling til å skjenke vin eller brennevin skal det også tilbys et rimelig utvalg av alkoholfrie og/eller alkoholsvake drikker, som regnes som en naturlig erstatning for alkoholholdig drikk. Hvis skjenkestedet allerede har bevilling for skjenking av øl og vin, kan en ambulerende bevilling for brennevin tildeles stedet for en bestemt anledning.

3.1.2 Ambulerende skjenkebevilling

Kommunestyret kan på en enkelt dag gi en eller flere bevillinger, som ikke blir knyttet til bestemt person eller skjenkested. En eller flere av disse bevillinger kan utøves på et sted eller steder som godkjennes for en enkelt anledning og for skjenking til deltakere i sluttet selskap. En ambulerende bevilling kan ikke utvides til å omfatte tilvirkning eller innførsel av alkoholholdig drikk for skjenking i egen virksomhet. Ambulerende bevilling er unntatt gebyr etter behandlingen i kommunestyret 31. mars 2017 i sak 22/17. Søknadsfristen er tre uker.

3.1.3 Utvidet skjenkebevilling

Skjenketid kan etter søknad utvides for en enkelt anledning, men innenfor lovens rammer.

Bevillingsmyndighetene kan for en enkelt anledning etter søknad tillate at bevillingen utvides til å gjelde utenfor skjenkestedet, eller i andre lokaler. Søknadsfristen er tre uker.

3.2 Tildeling av skjenkebevilling etter virksomhetens art

3.2.1 Begrensninger i tildeling

I henhold til Alkoholforskriften § 3-4 kan det ikke gis salgsbevilling for alkoholholdig drikk til bensinstasjon eller kiosk.

- a) Skjenkebevilling gis ikke til arrangement som i aktivitet og form er rettet mot barn og ungdom
- b) Skjenkebevilling gis ikke ved idrettsarrangementer
- c) Skjenkebevilling gis ikke til gatekjøkken, hurtigmatspisesteder og lignende

3.2.2 Tildelinger etter virksomhetens art

- a) Overnattingsbedrifter med restaurant/middagsservering, restauranter og betjente selskapslokaler kan få tildelt skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3. Med restauranter menes spisesteder med regulære åpningstider. Etablissements som i det vesentligste er diskotek, pub eller bar kommer ikke inn under dette punkt.
- b) Mindre spisesteder som kafeteria, kafé, o.l. kan få tildelt skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2.
- c) For diskotek, pub og bar som separat virksomhet gjelder følgende: Dersom etablissementet har satt aldersgrense til min. 20 år, vil etablissementet kunne få tildelt skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3. Uten slik aldersbegrensning vil de kunne få tildelt bevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2.
- d) Organisasjoner, lag og foreninger kan ved enkeltarrangement som eks. ved markering av begivenheter, dansegalla m.m. gis bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk i gruppe 1 og 2.

Dersom virksomhetens art endres i løpet av bevillingsperioden må ny søknad fremmes.

3.3 Skjenketider

Bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk kan gis i medhold av alkoholloven § 4-4 innenfor følgende tidsperiode, fastsatt av kommunestyret i Gran:

A. Alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 (øl, vin): kl. 08.00 – kl. 01.00

Natt til lørdag og natt til søndag, samt alle dager i perioden fra og med 25. desember til og med 1. januar, og dag før høytidsdag og helligdag og fra palmesøndag til 1. påskedag kan skjenketiden for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 settes til kl. 02.00

B. Alkoholholdig drikk gruppe 3 (brennevin): kl. 13.00 – kl. 01.00

Natt til lørdag og natt til søndag, samt alle dager i perioden fra og med 25. desember til og med 1. januar, og dag før høytidsdag og helligdag og fra palmesøndag til 1. påskedag kan skjenketiden for alkoholholdig drikk gruppe 3 settes til kl. 02.00

For alle bevillinger gjelder samme skjenketid ute som inne.

Fra 30.06.2020 gjelder: *Natt til lørdag og natt til søndag, samt alle dager i perioden fra og med 25. desember til og med 1. januar, og dag før høytidsdag og helligdag og fra palmesøndag til 1. påskedag kan skjenketiden for alkoholholdig drikk gruppe 3 settes til kl. 01.00.*

Ved utvidelse av skjenkested for en enkelt anledning og for ambulerende bevilling settes samme skjenketider som ovenfor.

Konsum av utskjenket alkohol må opphøre senest 30 min. etter skjenketidens utløp.

Bevillingshaver skal påse at skjenkingen ikke medfører urimelige forstyrrelser for omkringliggende bebyggelse, især på kvelds- og nattetid, og treffe nødvendige tiltak for å forhindre slike, jfr. kommunestyrets vedtak 16.06.2016 i sak 86/16.

Dette gjelder i særdeleshet ved servering utendørs. I henhold til Alkoholoven § 1-8a kan politiet stenge et salgs- eller skjenkested for inntil to dager når det er nødvendig for å hindre forstyrrelse av offentlig ro og orden, ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet eller for å avverge eller stanse lovbrudd.

4. Retningslinjer for salgsbevilling

4.1 Bevillingstype

Salgsbevillinger til andre enn AS Vinmonopolet gjelder for salg av øl med lavere enn 4,7 % alkohol.

Salg av øl med høyere alkoholinhold enn 4,7 % alkohol og salg av vin og brennevin kan bare foretas av AS Vinmonopolet.

4.2 Salgstid

Salg og utlevering av øl kan skje fra kl. 08.00 til 20.00 på hverdager og til kl. 18.00 på lørdager. Dagen før høytids- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfart.

Salgstidene samsvarer med maksimaltiden i alkoholovens § 3-7, jfr. kommunestyrets vedtak i sak 35/12 29.03 2012.

Salg og utlevering av øl skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. mai og 17. mai.

Salg av alkoholholdig drikk kan tillates påske-, pinse og nyttårsaften samt på valgdagen som vedtatt i kommunestyret i møte 22.09.2016, sak 104/16.

Salgstid for AS Vinmonopolets utsalg i Gran kommune kan følge Alkoholoven § 3-4.

5. Kontrollregimer- salg og skjenking

Med virkning fra 1. januar 2016 er kontrollregimene for salg og skjenking av alkohol presisert. jfr. alkoholforskriften kapittel 9. Rådmannen engasjerer kontrollør, ansatt eller firma, som foretar kontroll ved skjenke- og salgsstedene, i henhold til lov og forskrift.

Alkoholforskriften Kapittel 9. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

§ 9-1. Kommunen har ansvar for kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk gitt til andre enn Vinmonopolet og statlig bevilling etter alkoholoven § 5-3 første ledd, herunder for kontroll med føring av internkontroll etter kapittel 8 i forskriften her.

Endret ved forskrift 24. juni 2016 nr. 816 (i kraft 1 juli 2016).

§ 9-2. Kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en slik måte at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 9-3. Kommunen er ansvarlig for at de som skal foreta kontroll ved salgs- og skjenkestedene (kontrollørene) får nødvendig opplæring i alkohollovgivningen, kontrollmetoder og rapportskrivning for å kunne ivareta sine oppgaver. Kontrollørene skal ha bestått kunnskapsprøve etter kapittel 5 i denne forskriften.

Endret ved forskrift 8. des 2014 nr. 1547 (i kraft 1. jan 2016).

§ 9-4. Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Kommunen skal sikre at kontrollen til enhver tid er rettet mot de forhold som synes hensiktsmessige etter en vurdering av de lokale forhold.

§ 9-5. Kontroll av skjenkesteder skal gjennomføres med minst to kontrollører. Kontrollen av salgs- og skjenkesteder kan foregå åpent eller anonymt.

Etter utført kontroll skal kontrollørene alltid presentere seg for stedets ansvarshavende og muntlig redegjøre for sitt inntrykk av stedet.

Endret ved forskrift 8. des 2014 nr. 1547 (i kraft 1. jan 2016).

§ 9-6. Skriftlig rapport sendes snarest mulig - og innen en uke - til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å uttale seg innen to uker.

Rapportene sendes bevillingsmyndigheten. Rapporter fra steder med statlig bevilling skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet. Salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med.

§ 9-7. Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.

§ 9-8. Innenfor rammen av denne forskrift kan kommunen fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.

6. Avgifter og gebyrer

Avgift for salgs- og skjenkebevillinger betales forskuddsvis for ett år om gangen etter forventet mengde alkohol omsatt jfr. Alkoholforskriften kapittel 6.

Blir avgift ikke betalt eller unnlater bevillingshaver å etterkomme kommunal anmodning om innsending av omsetningsoppgave som beregningsgrunnlag for avgiften, kan bevillingen inndras inntil dette er i orden.

Avgift og gebyrer skal i sin helhet øremerkes til:

1. Kontrollvirksomhet
2. Informasjonsarbeid
3. Holdningsskapende arbeid
4. Rusforebyggende arbeid

7. Reaksjoner ved overtredelse

Med virkning fra 1. januar 2016 og i medhold av endringer i alkoholloven med tilhørende forskrift, er regler for reaksjoner, sanksjoner og evt. inndragning av salgs- og skjenkebevilling endret tilsvarende i Gran kommune.

I det følgende gjengis kapittel 10 i Alkoholforskriften som omhandler kontroll med salgs- og skjenkebevillinger og inndragning av salgs- og skjenkebevillinger.

Alkoholforskriften Kapittel 10. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

§ 10-1. Bestemmelsene om prikktildeling og inndragning i § 10-2 til § 10-6 gjelder der kontroll gjennomført i henhold til kapittel 9 i denne forskriften eller rapport fra andre myndigheter, avdekker at innehaver av kommunal salgsseller skjenkebevilling ikke har oppfylt sine plikter etter alkoholloven, bestemmelser gitt i medhold av alkoholloven, bestemmelser i lov eller i medhold av lov som har sammenheng med alkohollovens formål, eller plikter som følger av vilkår i bevillingsvedtaket. Tilføyd ved forskrift 26 okt 2015 nr. 1225 (i kraft 1 jan 2016, gjelder overtredelser begått fra og med denne dato).

§ 10-2. Ved overtredelser som nevnt i § 10-3 skal kommunen tildele bevillingshaver et bestemt antall prikker. Likeartede brudd avdekket ved samme kontroll skal anses som ett enkelt brudd.

Dersom bevillingshaver i løpet av en periode på to år er tildelt til sammen 12 prikker, skal kommunestyret inndra bevillingen for et tidsrom på én uke. Dersom det i løpet av toårsperioden blir tildelt flere enn 12 prikker skal kommunestyret øke lengden på inndragningen tilsvarende. Ved beregning av toårsperioden skal overtredelsestidspunktene legges til grunn. Toårsperioden gjelder uavhengig av om bevillingen er fornyet i løpet av perioden, jf. alkoholloven § 1-6.

Ved overdragelse begynner ny periode på overdragelsestidspunktet, jf. alkoholloven § 1-10 første ledd. Tilføyd ved forskrift 26. okt 2015 nr. 1225 (i kraft 1. jan 2016, gjelder overtredelser begått fra og med denne dato).

§ 10-3. Følgende overtredelser fører til tildeling av åtte prikker:

- *salg, utlevering eller skjenking til person som er under 18 år, jf. alkoholoven § 15 annet ledd*
- *brudd på bistandsplikten, jf. § 4-1 annet ledd i denne forskriften*
- *brudd på kravet om forsvarlig drift, jf. alkoholoven § 3-9 og § 4-7*
- *hindring av kommunal kontroll, jf. alkoholoven § 1-9.*

Følgende overtredelser fører til tildeling av fire prikker:

- *salg og utlevering til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 3-1i denne forskriften, skjenking til person som er eller må antas å bli åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 4-2 første ledd i denne forskriften*
- *brudd på salgs-, utleverings- og skjenketidsbestemmelsene, jf. alkoholoven § 3-7 og § 4-4*
- *skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 til person på 18 eller 19 år, jf. alkoholoven § 1-5 første ledd*
- *brudd på alderskravet til den som selger, utleverer eller skjenker alkoholholdig drikk, jf. alkoholoven § 1-5 tredje ledd.*

Følgende overtredelser fører til tildeling av to prikker:

- *det gis adgang til lokalet til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller bevillingshaver sørger ikke for at person som er åpenbart påvirket av rusmidler forlater stedet, jf. § 4-1 i denne forskriften*
- *mangler ved bevillingshavers internkontroll, jf. alkoholoven § 1-9 siste ledd, jf. kapittel 8 i denne forskriften*
- *manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i denne forskriften*
- *manglende betaling av bevillingsgebyr innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i denne forskriften*
- *brudd på krav om styrer og stedfortreder, jf. alkoholoven § 1-7c*
- *gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, jf. alkoholoven § 1-8 annet ledd*
- *gjentatt diskriminering, jf. alkoholoven § 1-8 annet ledd.*

Følgende overtredelser fører til tildeling av én prikk:

- *brudd på kravet om alkoholfrie alternativer, jf. § 4-6 i denne forskriften*
- *brudd på regler om skjenkemengde, jf. § 4-5 i denne forskriften*
- *konsum av medbrakt alkoholholdig drikk, jf. § 4-4 i denne forskriften*
- *gjester medtar alkohol ut av lokalet, jf. § 4-4 i denne forskriften*
- *brudd på krav om plassering av alkoholholdig drikk på salgssted, jf. § 3-3 i denne forskriften*
- *brudd på vilkår i bevillingsvedtaket, jf. alkoholoven § 3-2 og § 4-3*
- *brudd på reklameforbudet, jf. alkoholoven § 9-2, jf. kapittel 14 i denne forskriften*
- *andre overtredelser som omfattes av alkoholoven § 1-8 første ledd, jf. blant annet alkoholoven § 3-1 sjettede ledd, § 4-1 annet ledd, § 8-6, § 8-6a, § 8-12 og § 8-13.*

Tilføyd ved forskrift 26. okt 2015 nr. 1225 (i kraft 1. jan 2016, gjelder overtredelser begått fra og med denne dato).

8. Delegering

Kommunestyret har vedtatt følgende delegering:

1. Tildeling av salg og skjenkebevillinger i henhold til Alkoholoven § 1-7 delegeres til Rådmannen
2. Ambulerende skjenkebevilling, jfr. alkoholoven § 4-5, delegeres rådmannen
3. Utvidet skjenkebevilling (skjenketid) for en enkelt anledning, jfr. alkoholoven § 4-4 3. ledd, delegeres rådmannen
4. Kontroll med kommunale bevillinger jfr. alkoholoven § 1-9, delegeres rådmannen
5. Reaksjoner ved overtredelse av vilkår for salg eller skjenking jfr. Alkoholoven § 1-8, jfr. Alkoholforskriften kapittel 10 delegeres rådmannen
6. Inndragning er et enkeltvedtak, som kan påklages etter reglene i forvaltningsloven. For kommunale bevillinger er fylkesmannen rette klageinstans, jf. alkoholovens § 1-16 og merknadene til denne. Inndragning av bevilling er ikke å anse som straff.

2 Forebyggende tiltak i Gran kommune

NAV

NAV Hadeland driver rusoppfølgende- og rusforebyggende arbeid i kommunen. Veiledning, koordinering og samhandling med andre tjenester er en stor del av dette arbeidet.

Hva slags type veiledning den enkelte trenger kartlegges gjennom samtaler. Ungdom er en prioritert gruppe.

Koordinering og samhandling av tjenester dreier seg i hovedsak om å samordne tjenestene rundt den enkelte og skape en helhetlig rusomsorg.

NAV Hadeland har tilbud om lavterskel arbeidsmarkedstiltak for dem som aktivt jobber med å komme seg ut av sitt rusmisbruk og over i arbeid. Tiltakene finansieres med statlige tiltaksmidler.

NAV deltar på ulike arenaer for å øke kompetansen på området, og for å bygge nettverk med andre viktige instanser i kommunen. Disse arenaene er:

- Ressursgruppe rus internt på NAV Hadeland. Faggruppe med økt kompetanse på rusfeltet
- Deltakelse på aktuelle fagdager/kurs
- NAV deltar i TRG (tverrfaglig rusforebyggende gruppe)
- NAV-representant har kontortid på Hadeland vgs én dag pr uke. Det er da tilrettelagt for drop-in samtaler for elever og lærere. Det gjennomføres også møter med oppfølgingstjenesten og miljøarbeider på skole
- NAV deltar i inntaksteam i Gran kommune hver annen uke
- NAV deltar i ukentlige samhandlingsteam ved DPS poliklinikken i Gran hvor det kan drøfte enkeltsaker med psykolog, psykiater og psykisk helsetjeneste i kommunen. Her kan også fastleger delta.
- NAV-representanter har fått opplæring i programmet «Tidlig inn»
- NAV har tilbud om kontrakt for rustesting ved helsestasjonen for ungdom
- NAV kan henvise til rusteamet ved DPS

SLT (Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak) i Gran kommune

SLT er en modell der samarbeid kommune og politi er formalisert. Politiråd er styringsgruppe for SLT i Lunner og Gran kommune. Styringsgruppens mandat er å etablere de overordnede rammene for kommunens totale innsats for forebygging av kriminalitet.

Deltakere i politiråd for Gran- og Lunner kommune

Ordførere i Gran og Lunner

Rådmannsrepresentanter for Gran og Lunner

Lensmannen i Gran og Lunner

SLT-koordinatorene i Gran og Lunner

SLT- fagteam skoler

Det er fagteam for Hadeland VGS, Gran ungdomsskole, Bjoneroa skole og Brandbu ungdomsskole. Fagteam består av faste medlemmer fra barnevern, psykisk helse og politiet. I tillegg kommer hver enkelt skoles helsesøster og sosiallærer. SLT-fagteam brukes som et kartleggingsverktøy.

- Fagteamet er en arbeidsgruppe på utførende nivå i SLT og målet er tidlig intervensjon. Her vil det være muligheter for identifisering av elever i risikozonen, mobbing, trender blant ungdommen, narkotikamisbruk og ungdomsgjenger. Fagteam ved ungdomsskolene vil gi store muligheter for å fange opp enkeltungdom eller grupper i risikozonen tidlig, og dermed samarbeide og sette i gang tiltak raskt og effektivt.
- Fagteam kan også være et bindeledd mellom foreldre til ungdom som ruser seg, eller som mistenker sin ungdom for rusmisbruk og "Tverrfaglig rusforebyggende gruppe" som følger opp rustesting og ungdom som går på ungdomskontrakt.
- Fagteamet er et forebyggende team og skal ikke brukes som meldeinstans om det skulle oppstå hendelser som krever at politi eller barnevern må varsles.. Da skal instansene varsles direkte.

Viktige elementer i SLT- fagteam:

- Hovedmålet er forebygging og tidlig intervensjon
- Har skolen en miljøarbeider, skal miljøarbeideren stille på deler av møtet
- Etablerte saker drøftes vanligvis ikke i SLT- fagteam
- Saker som skal drøftes i SLT- fagteam skal meldes til SLT- koordinator så tidlig som mulig før møter. SLT- koordinator melder sakene videre til de faste medlemmene av teamet, slik at fagteamet kommer forberedt.
- Skal saker som berører enkeltpersoner diskuteres inngående i SLT- fagteam, må det innhentes samtykke fra den berørte part
- Taushetsplikten skal overholdes, men FNs konvensjon om barnets rettigheter punkt 3. skal også legges til grunn

"3. TIL BARNETS BESTE Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn."

Kilde: FNs konvensjon om barnets rettigheter

TRG - tverrfaglig rusforebyggende gruppe

TRG er en interkommunal arbeidsgruppe

Faste deltagere:

- Helsestasjon for ungdom v/helsesøstertjenesten Lunner og Gran)
- Helsesøstertjenesten v/Hadeland videregående skole
- Politiet
- Barnevern i Lunner og Gran
- NAV

Mandat

- Samordning av det rusforebyggende arbeidet

Inntaksteam

Forpliktende samarbeid mellom PP-tjeneste, helsesøstertjeneste, barneverntjeneste, psykisk helsetjeneste, NAV, tilrettelagte tjenester og kommunepsykolog med fokus på å gi riktig bistand til barn og ungdom og deres familier. Behandler søknader fra familier, barnehager og skoler. Søknaden drøftes og ulike tiltak iverksettes. Aktuelle tiltak kan være foreldreveiledning, psykologoppfølging, gruppetilbud, støttesamtaler, foreldrekurs. Inntaksteamet skal ha kjennskap til utfordringer, helsetilstand og påvirkningsfaktorer i barne- og ungdomsbefolkningen i kommunen. Videre ha oversikt over kommunens forebyggende tiltak for barn og unge. Gi innspill til nye tiltak og tilby veiledning til ansatte som jobber med barn og unge i kommunen.

Helse- og kulturnettverket er et samarbeidsforum for psykisk helse, kulturskolen, kultur, helsesøstertjenesten, TT, PPT, NAV (har ca. fire møter i året).

Fritid for Alle

Tjenesteyter av fritidskontakttjenesten for barn og unge i alderen 6-25 år. Fritid for alle jobber for å tilrettelegge for at barn og unge med ulike bistandsbehov har fritidstilbud med mening.